

navštěvovala školu s celodenní organizací výuky desetina žáků, v současné době jde o jednu třetinu, v hlavním vzdělávacím proudu se v roce 2002 vzdělávalo každé osmé dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, nyní se jedná o každé třetí, podíl předčasných odchodů ze vzdělávání se snížil z 9,2 % na 5,8 % a podíl žáků, kteří jsou oprávněni vstoupit do vysokoškolského vzdělávání, se zvýšil z 38,2 % na 52,2 %.

Situace sociálně znevýhodněných žáků se sice ve sledovaném období postupně zlepšovala, i nadále ale zůstává podpora vzdělávacích šancí této skupiny žáků jedním z hlavních témat vzdělávací politiky. Úspěch ve vzdělávání je stále silně závislý na sociálním původu žáků. Riziko předčasných odchodů ze vzdělávání se po určité období snižovalo jak u žáků pocházejících z německých rodin, tak pro žáky s migračním zázemím, od roku 2011 se ovšem riziko předčasných odchodů ve skupině žáků s migračním zázemím opět zvyšuje.

Znepokojující jsou rovněž velké rozdíly mezi jednotlivými spolkovými zeměmi v uváděných indikátorech. Školu s celodenní organizací výuky navštěvuje 80 % žáků v Sasku oproti 15 % žáků v Bavorsku. Ve speciálním vzdělávání se v Brémách vzdělává 1,5 % žáků, v Meklenbursku-Předním Pomořansku činí tento podíl téměř 7 %. Dostatečné kvalifikace pro vstup do vysokoškolského vzdělávání dosahuje 62 % žáků v Hamburku a 38 % žáků v Sasku--Anhaltsku. V Braniborsku nedosáhne na ukončené středoškolské vzdělání 4 % žáků – cizinců, v Sasku jde o 27 % žáků z neněmeckých rodin. Rozdíl v úrovni dosažených kompetencí v 9. ročníku představuje mezi Brémami a Saskem dva roky vzdělávání. Souhrnný výčet indikátorů rovnosti příležitostí, který je sledován v projektu Chancenspiegel, je v příloze 9.

Zpráva Spravedlivost ve vzdělávání v Německu

V roce 2016 byla vydána zpráva Spravedlivost ve vzdělávání v Německu (Anger & Orth, 2000), kterou zpracoval Institut německého hospodářství v Kolíně nad Rýnem za podpory Nadace Konráda Adenauera. Zpráva si tematicky všímá rozdělení příjmové úrovně v populaci a příjmové mobility v závislosti na vzdělávacím systému, prostupnost vzdělávacího systému a vyhlídekabsolventů škol. Zpráva si získala mediální pozornost. Možným vysvětlením je, že svým pozitivním vyzněním sehrála úlohu posla dobrých zpráv, neboť mj. konstatuje pozitivní trend v tradičně kritizovaných oblastech vzdělávání v Německu: vzdělávací systém je nyní celkově prostupnější, snížila se jeho selektivita, snižuje se závislost mezi sociálním statutem rodičů a dosaženým vzděláním dětí.

5.5 Spojené státy americké

Americké školství je příkladem vzdělávacího systému, ve kterém inspekční procesy v našem pojetí hrají jinou roli a kde se na jednotlivé mechanismy zajištění kvality a spravedlivosti klade odlišný důraz. Jedná se o federální systém, proto se navíc pojetí externí evaluace liší v jednotlivých státech unie. Inspekční činnosti v našem smyslu se blíží nejvíce *akreditace*, která je však organizována spíše jako „svěpomocná“ aktivita, často na bázi dobrovolnosti, resp. je motivována snahou získat konkurenční výhodu na trhu vzdělávacích institucí; a dále *reautorizace* určitých typů škol (charter schools). Univerzální inspekce vztahující se na všechny školy je doposud spíše výjimkou (např. město New York, stát Vermont). Někde se povinná inspekce vztahuje jen na školy se špatnými vzdělávacími výsledky nebo ty, které jsou příjemci federální podpory (státy Ohio nebo New York – Berner, 2017). Nedávno přijatý zákon Every Student Succeeds Act (ESSA – viz níže) vrací jednotlivým státům větší prostor pro nastavení vlastních systémů akontability a někteří autoři v tom spatřují příležitost pro větší využívání inspekce v evropském pojetí (Ladd, 2016).

